

'Het roodborstje', dat bij dezelfde uitgeverij verschenen is.

DAJ

Moss, S. (2019). Het winterkoninkje - een biografie. Ambo/Anthos, Amsterdam. ISBN 97890 0263 4979. Hardcover: 210 pagina's. Prijs: € 20,99, e-book: €12,99.

Uit Het Veld

weergave te vinden van het pettierige etje van de kleine droomen. De uitgave omvat een veelzijdige verzameling van wetenswaardigheden, waarin verder nog citaten, gedichten en deeglijke zijn verwerkt. De Britse auteur Stephen Moss is een boeiend verteller, die meer publicaties op zijn naam heeft staan, waaronder het zeer lezenswaardige boekje

Een grote horst, niet altijd een voordeel

In het broedsizoen van 2018 konden we getuige zijn van hoe het ene na het andere havikjong stierf op een door de ouders zwaartevochten horst van een Zearend. Zij stierven niet door voedselgebrek, maar door verstrikt te raken in de takken. Het was allemaal live te volgen op de website 'Beleef de Lente'. De voorgeschiedenis was bekend. Vanaf eind februari, begin maart vonden de eerste schermutselingen tussen de Haviken en de Zearenden plaats op een vroeger door Zearenden gebouwde horst in de Alde Feanen (Friesland). Een havikpaar had z'n zinnen op het Zearendennest gezet, maar de Zearenden lieten zich niet zomaar verjagen. Uiteindelijk wonnen de veel fellere Haviken het van de arenden en de horst werd overgenomen.

Het havikwiltje, warmt een Zearend op. Het eerste jongen zijn verstrikt geraakt in de takken en sterven (de afbeelding is een collage uit een eerdere uitgave van Uit Het Veld (2019) en Vogelbescherming Nederland).

terden ze door de takkenwraar in de richting van hun moeder. Het nakomertje moest veelal in de nestkom achterblijven en afwachten of er voor hem of haar nog wat overbleef.

De Havikjes die het verst naar buiten waren gekropen om bij hun moeder te komen, hadden echter aan het einde van de voedselreissie flink moeite terug te keren naar de nestkom. Hun weg werd verspeld door flinke takken die zich kriskras buiten de nestkom bevonden. Daar waren flinke, door de Zearenden aangedragen exemplaren bij, maar ook wat dunner, die door de Haviken zelf op de rand waren gedeponeerd. Ze vormden steeds meer een obstakel voor de terugkeer naar de veilige nestkom. Niet alleen vanwege de hoeveelheid, maar met name omdat op de grote horst het gedeelte buiten de nestkom veel groter was dan normaliter op een havikhorst. Zelfs op een grote, Naarmate in de eerste dagen de goed gevode jongen dan ook steeds sneller naar hun op de nestkom gelande moeder kropen, deze steeds meer naar buiten plaatsnam om de jongen te voeren. De weg om haar te bereiken werd dus steeds langer, maar die terug naar de nestkom eveneens.

Toen gebeurde het: een jong dat het minst gemakkelijk uit de nestkom was gekomen, werd bij wat slechter weer: c.q. invallende duisternis het eerste weer bedekt door het wijfje. Dat bekommerde zich echter weinig tot niets om de zich door de takkenwraar terug worstelende, overige jongen. De een na de andere lukte het niet bijtijds de bescherming van hun moeder te bereiken en bleef op het omvangrijke deel buiten de nestkom uitgeput achter om daar (vermoedelijk door kou) te sterven. Honderden toeschouwers van 'Beleef de Lente' konden wel door hun scherm schreeuwen: 'Moeder, doe er wat aan! Help dat jong nou even terug onder je veren!' Maar dat gebeurde niet. Een ei, dat wat verder buiten de nestkom beland, wordt meestal weer ingerold, maar een jong moet zichzelf redden. Heiligen drie van de vier jongen fataal is geworden.

Grotere havikhorsten hebben het voordeel van ruimte voor oudere jongen om zich er van de rand wat terug te trekken als broer of zus zich wat al te fel op een naar de horst gebrachte prooi storten. Kleinere horsten hebben het nadeel voor grotere jongen om eraf gestoten te worden. Hier hebben we gezien dat een zeer grote horst met een disproportioneel groot gedeelte buiten de nestkom een levensgroot risico voor jongen vormt in de eerste één tot anderhalve week na de geboorte.

te. Dat geldt zeker als dat deel van het nest is voorzien van grote takken.

Naschrift

De horst van 2018 leek in 2019 ook door de Haviken gebruikt te gaan worden. Dat is echter niet gebeurd, ofschoon enige schermutselingen op de horst plaatsvonden hebben. Zowel Havik als Zearend hebben elders gebroed. De Havik heeft een nieuwe horst gebouwd met een goed broedsucces: 3 (4?) jongen zijn uitgevlogen, een haast bovenavgemiddeld aantal. Een voorzichtige bevestiging, dat als de horst 'psst' het broedsucces zeer succesvol kan zijn.

■ P.A. Waardenburg, Oldenzaal, e-mail: peterwb47@gmail.com.

Gaat een vogelvlucht bij het omhooggaan open of dicht?

De vliegtuigen van een vogel gaan bij het vliegen op en neer. Bij de neerwaartse beweging moet de vliegtuig dicht zijn om zoveel mogelijk draagkracht te hebben. Bij het omhooggaan moet de vliegtuig zo weinig mogelijk weerstand geven, anders wordt de vogel omhoog geduwd. Gaat de vliegtuig dan open? Kan de lucht tussen de veren door gaan? Dat zijn vragen die in je omgaan als je intensief bezig bent met het bestuderen van vogels.

Elk jaar ben ik in het broedsizoen heel wat uren bezig met het fotograferen van Oeverzwaluwen in de vlucht. Ik heb dat gedaan op verschillende locaties, zowel aan een natuurlijke zandwand op een boerderij in Elmlyk als wel aan de 'Vebowand Bunschoten'. Die laatste is een kunstmatige betonnen oeverzwaluwenwand bij een weiding aan de oostelijke rand van Bunschoten.

Op de eerste locatie werkte ik met een camera met een lange telelens (1000 mm) en op de tweede met een camera die op afstand werd bediend. Daarop was een groothoeklens (16 mm) gemonteerd. Als ik vogels in de vlucht wil fotograferen gebruik ik de snelle motordrive die mijn camera heeft om in een klein tijdsbestek veel beelden te kunnen maken. Daaruit kan ik dan later selecteren.

Het bewegen van de vleugels van deze zwaluwen gaat zo snel dat je niet het oog de bewegingen van de vleugels niet goed kunt waarnemen, maar om te zien hoe de vleugels worden bewogen en hoe de penmen worden gespreid, kan je wel foto's bestuderen.

Deze foto is gemaakt bij de Vliegweek van het Oevervogeljaar. De vogels zijn in een operante beweging. De pennen staan gespreid en de vleugels zijn in een rechte lijn. De rechtervleugel, die juist komt aanvliegen, zijn de vleugelpunten. De vleugels zijn in een rechte lijn en de vleugelpunten zijn in een rechte lijn en gesloten.

Foto: Wim Smeets

Stelling

Als de vleugel bij een vogel tijdens de vlucht omhoog gaat, is de punt van de vleugel naar beneden gericht door de neerwaartse druk van de lucht erboven. Als de vleugel naar beneden beweegt wordt de vleugel als het punt van de vleugel omhoog staan. Bij deze stelling ga ik ervan uit dat de vleugel niet stijf is.

Foto's geven inzicht

Bij het bekijken van mijn foto's ontdekte ik wat er gebeurt met de vleugels tijdens de vleugelslagen. Op twee van de door mij gemaakte foto's van de Oeverzwaluwen in de vlucht was te zien dat je bij het omhoog klappen van de vleugels dwars door de vleugels heen kon kijken. Dat was goed te zien als ik de vleugel onder een bepaalde hoek had gefotografeerd. De vleugelpennen

De vleugels van de aanvliegende Oever zijn in de neerwaartse beweging en ze zijn daardoor gesloten.

Foto: Wim Smeets

Op deze foto is de vleugel in de operante beweging. De pennen staan gespreid en de vleugel staat open.

Foto: Wim Smeets

draaien dan als het ware open. Daardoor kan de lucht er tussendoor laten en stromen en bieden de vleugels zo minder weerstand. Dat had ik niet eerder gezien en ik heb ook nooit iets over gelezen. Bij verdere naspeuringen kon daar in de literatuur ook niets over vin-

den. De vraag is dus: 'Is dit eerder beschreven of heb ik iets nieuws ontdekt?'

Ik hoor graag reacties over dit onderwerp. Bij voorbaat dank!

■ Wim Smeets, e-mail: wsmets.foto@gmail.com.

Vogelaartje

Oproep Wiek en Sneb

De voorloper van *het Vogelaar* was *Wiek en Sneb*, waarvan in 1953 het eerste nummer verscheen. Het laatste nummer met die naam was *Wiek en Sneb*, jaargang 4, nummer 6, december 1956. Helaas ontbreekt bij mij een groot deel van die uitgegeven nummers.

Ik ben daarom nu op zoek naar losse nummers of haar complete, al dan niet ingebonden, jaargangen. Wie kan mij daaraan helpen? In mijn bezit zijn losse nummers, die ik wel wil ruilen.

Na *Wiek en Sneb* vond in 1957 een naamswijziging plaats en het blad sissde *het Vogelaar*. De nummering van de jaargangen liep gewoon door. Het eerste nummer met de nieuwe naam was *het Vogelaar*, jaargang 5, nummer 1-2, maart 1957.

Reacties graag naar: Dick Jolkens, Koggewegen 3, 1261 KA Blaricum, e-mail: dickjolkens@elfort.nl, (035) 32 60 4567 06-53510350.